16.11.2021

Eduskunnan kunta- ja terveysjaoston kuuleminen 11.11.2021

Vastaukset edustaja Sarkomaan kunta- ja terveysjaostossa 11.11.2021 esittämiin kysymyksiin ministeri Paaterolle:

1. Miten hallitus perustelee sen, että se on ylittänyt valtiontalouden kehykset vuosina 2020 ja 2021?

Päätös talouskehyksien ylittämisestä on ollut valtioneuvoston yhteinen. Kuntaministeri ei vastaa menokehyksestä kokonaisuutena.

2. Miten hallitus varmistaa resurssien riittävyyden ja rahoitusperiaatteen toteutumisen oppivelvollisuuden laajentamisen ja vanhuspalvelulain muutosten (erityisesti kotihoidon resurssien) osalta, mikäli näyttää siltä, että niistä aiheutuneet kustannukset ylittävät valtion osoittaman korvauksen tai kuntien ja hyvinvointialueiden resurssit eivät riitä tehtävän toteuttamiseen?

Menojen kehitystä seurataan, jotta voidaan tarvittaessa tehdä muutoksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on esimerkiksi julkaissut 1.10.2021 oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon seurantasuunnitelman vuosille 2021–2024.

Seurantasuunnitelman yhtenä kokonaisuutena ovat uudistuksen kustannusvaikutukset. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan oppivelvollisuustehtävään liittyvien erilaisten koulutusmuotojen järjestäjille korvataan täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset.

Seurantasuunnitelman mukaan seurantaa tehdään vuosittain hyödyntäen eri koulutusmuotojen kustannusseurannasta saatavia tietoja, joissa on otettu huomioon oppivelvollisuuden laajentamisesta johtuvat seurantakohteiden muutokset. Seurantasuunnitelmassa todetaan, että mikäli uudistuksen kustannukset eivät vastaa hallituksen esityksessä arvioitua, rahoitustasoa tulee arvioida uudelleen. Osana kustannusvaikutusten seurantaa tehdään lisäksi erillinen selvitys siitä, miten maksuttomuus käytännössä toteutuu.

Oppivelvollisuusuudistus on täysimääräinen vasta vuonna 2024, jolloin uudistuksen piirissä on kolme ikäluokkaa ja lisärahoituksen määrä täydessä laajuudessaan. Tällöin materiaalihankintoihin liittyvät menettelyt ja käytänteet ovat vakiintuneet, ja kustannustiedoista ilmenevät myös uusien menettelytapojen ja oppimateriaalien kierrätettävyyden tuomat mahdolliset kustannussäästöt ja uudistuksen todellinen kustannustaso. Pidemmälle meneviä johtopäätöksiä voidaan siis tehdä vasta tulevina vuosina.

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista siirtyy vuoden 2023 alussa hyvinvointialueille. Näin ollen myös vanhuspalvelulain muutosten aiheuttamat kustannukset näkyvät vuodesta 2023 alkaen kuntatalouden

sijaan hyvinvointialueiden taloudessa. Hyvinvointialueiden rahoitus on laskennallista ja yleiskatteellista, joten hyvinvointialueet päättävät itse rahoituksen kohdentamisesta alueellaan.

Uusien tehtävien ja tehtävä-muutosten osalta rahoituksen taso tarkastetaan rahoituslain 9 § mukaisesti, mikä turvaa osaltaan niiden riittävän rahoituksen voimaantulon yhteydessä. Hyvinvointialueiden rahoitus tarkastetaan koko maan tasolla jälkikäteen toteutuneiden kustannusten mukaiseksi, mikä takaa sen, että laskennalliset kustannukset eivät pääse erkanemaan toteutuneista kustannuksista.

Hyvinvointialuekohtaisesti väestörakenteen muutokset tulevat huomioiduksi, kun THL:n aluekohtaista palvelutarvekerrointa sekä rahoituslaskelmaan sisältyvien määräytymiskriteereitä päivitetään vuosittain uusimpien tietojen pohjalta. Päivityksistä seuraa, että alueilla, joilla palvelutarve kasvaa jatkossa keskimääräistä enemmän, kasvaa myös väestöön suhteutettu rahoitus. Jos rahoituksen taso ei muutoin turvaa sote-palvelujen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta on yksittäisellä hyvinvointialueella oikeus lisärahoitukseen rahoituslain 11 § mukaisesti. Lisärahoituksen saamiselle voidaan kuitenkin asettaa ehtoja palvelujen laadun ja tehokkuuden suhteen.